

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

International criminal tribunals and human rights law: Adherence and contextualization

Zeegers, K.J.

Publication date

2015

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Zeegers, K. J. (2015). *International criminal tribunals and human rights law: Adherence and contextualization*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

SAMENVATTING

Dit proefschrift gaat over de interpretatie en toepassing van internationale mensenrechten-normen in het strafprocesrecht van internationale straftribunalen: het Joegoslavië-Tribunaal (ICTY), het Rwanda-Tribunaal (ICTR) en het Internationaal Strafhof (ICC). Nationaal straf-procesrecht wordt beïnvloed door een mensenrechtenregime dat op internationaal en regio-naal niveau is ontwikkeld. Staten zijn partij bij een groot aantal mensenrechtenverdragen en staan daarbij vaak onder toezicht van internationale instituties die de naleving van deze verdragen controleren. Internationale mensenrechten hebben derhalve een grote invloed op de rechtsbeschermende dimensie van nationaal strafprocesrecht. Bij internationale straftribuna-len, die geen partij zijn bij mensenrechtenverdragen, lijkt dat anders te liggen. De vraag is of zij wel gebonden zijn aan mensenrechtennormen. Daarnaast is het de vraag of internationale tribunalen, vanwege de specifieke context waarin zij opereren, de vrijheid zouden moeten hebben om internationale mensenrechtennormen anders te interpreteren en toe te passen dan staten. Een van de hoofddoelen van dit onderzoek is te onderzoeken of en, zo ja, onder welke omstandigheden een afwijkende interpretatie en toepassing gerechtvaardigd is. De centrale vraag van dit onderzoek is dan ook: Hoe zouden internationale straftribunalen internationale mensenrechtennormen moeten interpreteren en toepassen in hun procesrecht?

Het proefschrift is verdeeld in twee delen. Deel I behandelt de aard van de gebonden-heid van de tribunalen aan internationale mensenrechten vanuit internationaalrechtelijk per-spectief en vanuit het perspectief van het interne recht en de praktijk van de tribunalen zelf. Deel II gaat over de interpretatie en toepassing van drie specifieke mensenrechtennormen in de praktijk van de straftribunalen: het recht op privacy in de context van dwangmiddelen, het recht op vrijheid in de context van voorlopige hechtenis en het recht op berechting binnen een redelijke termijn. Op basis hiervan zullen in Deel III de sterke en zwakke aspecten van de door de tribunalen gekozen benadering geanalyseerd worden, hetgeen vervolgens als grond-slag zal dienen voor een methodologisch kader dat de kwaliteit van de interpretatie en toepas-sing van mensenrechtennormen door internationale straftribunalen ten goede kan komen.

Deel I De Gebondenheid van Internationale Straftribunalen aan Mensenrechten

Allereerst komt de vraag aan bod of en hoe internationale straftribunalen gebonden zijn aan internationale mensenrechten. Zoals uiteengezet in **Hoofdstuk 2** zijn het ICTY, het ICTR en

het ICC op grond van hun internationale rechtspersoonlijkheid gebonden aan algemeen internationaal recht op het gebied van mensenrechten. In de internationale rechtspraktijk en doctrine wordt ervan uitgegaan dat internationale organisaties gebonden zijn aan ‘algemeen internationaal recht’, hetgeen een verzamelnaam is voor de ongeschreven bronnen van internationaal recht: gewoonterecht en algemene rechtsbeginselen. Deze theorie wordt in dit proefschrift de *subject thesis* genoemd. Voor zover mensenrechtennormen vervat zijn in deze bronnen binden zij dus de tribunalen. De zogeheten ‘functionele’ toepassing van deze theorie maakt dat de tribunalen gebonden zijn aan mensenrechtennormen die van toepassing zijn op de functies die zij uitvoeren.

In Hoofdstuk 2 wordt aangetoond dat de *a priori* gebondenheid van de straftribunalen aan mensenrechtennormen vervat in de bronnen van algemeen internationaal recht slechts beperkte concrete implicaties heeft voor de vaststelling van hun daadwerkelijke verplichtingen op het gebied van de mensenrechten. Allereerst is de identificatie van normen en de daarbij behorende verplichtingen in algemeen internationaal recht een uitermate complexe exercitie. De onbepaaldheid van de bronnen van algemeen internationaal recht maakt het ingewikkeld om specifieke verplichtingen af te leiden uit de normen vervat in deze bronnen. Bovendien laat de inherente flexibiliteit van internationale mensenrechtennormen een zekere beleids- en beoordelingsvrijheid wat betreft de implementatie van mensenrechtenverplichtingen in de nationale rechtsorde. Dit maakt internationale mensenrechten minder bepalend en beperkt het prescriptief vermogen van deze normen in het kader van internationale strafprocessen. Daarnaast is de relatie tussen het recht van internationale organisaties en internationaal recht een andere dan die tussen nationaal en internationaal recht. Nationaal recht is in principe ondergeschikt aan internationaal recht en daarmee aan internationale mensenrechten. Het recht van de straftribunalen is echter internationaal recht en is daarmee hiërarchisch gelijkwaardig aan mensenrechten. Daar komt bij dat staten *inter partes* mogen afwijken van gewoonterecht door een verdrag af te sluiten dat gewoonterecht aanpast of opzij zet, ook als met dat verdrag een internationale organisatie wordt opgericht. Zo kan het oprichtingsverdrag van een internationale organisatie als *lex specialis* functioneren ten opzichte van internationaal gewoonterecht, dat als *lex generalis* gezien kan worden. Hoewel de tribunalen dus strikt genomen gebonden zijn aan internationale mensenrechten, beschikken zij ook over een bepaalde vrijheid om een andere, contextuele, interpretatie te geven aan deze normen.

In **Hoofdstuk 3** komen dezelfde vragen aan bod als in hoofdstuk 2, maar dan vanuit het perspectief van de interne instrumenten en de procedurele praktijk van de internationale straftribunalen zelf. Hoofdstuk 3 toont aan dat internationale mensenrechtennormen in twee

opzichten van belang zijn voor het juridisch kader van de tribunalen. Ten eerste zijn deze normen vervat in de secundaire rechtsbronnen voor de tribunalen. Ten tweede hebben de tribunalen een verplichting om hun toepasselijk recht te interpreteren en toe te passen op een wijze die verenigbaar is met ‘internationaal erkende mensenrechten’. Hun verplichting om zich aan internationale mensenrechten te houden beperkt zich derhalve niet tot die normen vervat in de ongeschreven rechtsbronnen van algemeen internationaal recht, maar strekt zich uit tot alle mensenrechten die ‘internationaal erkend’ zijn. Het Statuut van het ICC schrijft dit voor in Artikel 21(3) en een vergelijkbare verplichting vloeit voort uit de praktijk van de ad hoc Tribunalen. In de jurisprudentie van de tribunalen wordt grote normatieve kracht toegekend aan internationale mensenrechten. Hun verplichting tot conforme interpretatie en toepassing heeft zich op drie manieren gemanifesteerd. De eerste is eenvoudige conforme interpretatie: het gebruik van internationale mensenrechten om het bestaande interne recht van de tribunalen te interpreteren, toe te passen, of verder in te kleuren. De tweede is rechtsschepping: het creëren van juridische procedures, rechten en bevoegdheden die geen expliciete steun vinden in het interne recht van de tribunalen, maar wel gebaseerd worden op internationale mensenrechten. De derde is superioriteit: een verplichting om intern recht van de tribunalen opzij te zetten waar de toepassing ervan strijdig zou zijn met internationale mensenrechten. Internationale mensenrechten hebben derhalve een *lex superior* status in de rechtsregimes van de tribunalen.

Toch biedt ook het interne recht en de praktijk van de tribunalen ruimte aan de zogeheten contextualisering van mensenrechtennormen. In de eerste plaats blijken de ad hoc Tribunalen niet consequent in de terminologie die zij gebruiken om de categorie van mensenrechtennormen te beschrijven die hen binden. Een dergelijk gebrek aan consistentie duidt op onzekerheid over de toepasselijke normen en de daaronder vallende mensenrechtenverplichtingen van de tribunalen. Ten tweede ligt de gebondenheid van de ad hoc Tribunalen aan mensenrechtennormen niet vast in hun Statuten. Hun jurisprudentie bevat incidentele doch terugkerende ontkenningen van de superieure status van internationale mensenrechten. Ondanks bovengenoemd Artikel 21(3) in het Statuut van het ICC, bevat ook de jurisprudentie van het ICC dergelijke ontkenningen. Omdat het ICC nog geen coherente methodologie heeft ontwikkeld voor het bepalen van de ‘internationaal erkende’ status van mensenrechtennormen, behoudt het ogenschijnlijk veel vrijheid om de reikwijdte en inhoud van deze categorie van normen te bepalen. Tenslotte leiden de verschillen tussen de context waarin mensenrechtennormen gewoonlijk worden toegepast en de context van de tribunalen ertoe dat de interpretatieve praktijk van de laatste bijna noodzakelijkerwijs een contextuele zal zijn. Om de

effectieve bescherming van mensenrechten te verzekeren, moeten de tribunalen de specifieke context waarin zij opereren in hun overweging betrekken en, waar nodig, de reikwijdte en normatieve inhoud van mensenrechten aanpassen.

In de eerste twee hoofdstukken worden de twee componenten van het theoretisch kader van deze studie aldus uitgewerkt. Enerzijds zijn de internationale tribunalen gebonden aan internationaal erkende mensenrechten. Anderzijds behouden zij een zekere vrijheid ten aanzien van de wijze waarop zij deze rechten interpreteren en toepassen in hun specifieke context. Zij mogen en moeten soms hun interpretatie en toepassing van deze normen contextualiseren. Een onbeperkte vrijheid om mensenrechtennormen op welke wijze dan ook te interpreteren zou de bescherming van deze rechten echter ondermijnen. De cruciale vraag is daarom welke overwegingen en criteria leidend moeten zijn bij de contextualisering van deze normen door de tribunalen.

Deel II De Interpretatie en Toepassing van Mensenrechten door de Straftribunalen

De Hoofdstukken 4 tot en met 6 bevatten een analyse en evaluatie van de interpretatie en toepassing door de straftribunalen van drie mensenrechtennormen, respectievelijk het recht op privacy, het recht op vrijheid en het recht op berechting binnen een redelijke termijn. De analyses zijn tweeledig. Enerzijds bevatten ze een vergelijking van de interpretatie en toepassing van het betreffende recht op het terrein van internationale mensenrechten met de interpretatie en toepassing van dit recht door de internationale tribunalen. Daarnaast richten de analyses zich op de vraag in hoeverre en op welke wijze de tribunalen gebruik maken van bronnen van internationale mensenrechten in hun strafvorderlijke praktijk, inclusief de jurisprudentie van mensenrechtenhoven en andere toezichthoudende organen.

In **Hoofdstuk 4** wordt aangetoond dat het recht op privacy in de praktijk van de tribunalen niet op toereikende wijze wordt gewaarborgd. Het recht is niet neergelegd in de Statuten, hetgeen opvallend is gelet op de onvermijdelijkheid van inbreuken op de privacy van personen die worden betrokken in de onderzoeksactiviteiten van de tribunalen. Het is niet duidelijk waarom dit recht niet is opgenomen in de instrumenten van de tribunalen. De tribunalen lijken volledig te rekenen op staten voor de effectieve bescherming van het recht op privacy van individuen die onderwerp van onderzoek zijn bij de tribunalen. Het internationale recht op privacy vereist dat een inmenging met dit recht rechtmatig, noodzakelijk en proportioneel is en een legitiem doel nastreeft. Staten zijn verplicht om een wettelijke basis te cre-

eren voor iedere inbreuk op de privacy van personen en dergelijke inbreuken moeten omgeven zijn met de nodige procedurele waarborgen. Het recht van de tribunalen biedt echter amper een wettelijke basis voor de toepassing van dwangmiddelen die een inmenging op het recht op privacy behelzen en biedt geen enkele procedurele waarborg voor het beschermen van dit recht. Er zijn geen waarborgen die de aanwending van dergelijke dwangmiddelen reguleren. Daarnaast zijn de tribunalen in de regel niet bereid om naderhand strikte controle uit te oefenen over de wijze waarop dwangmiddelen zijn toegepast en bewijs is verzameld. Er staat geen sanctie op bewijsgaring in strijd met het recht op privacy. In die zeldzame gevallen waarin de tribunalen wel aandacht besteedden aan de wijze van bewijsvergaring hebben ze zonder uitzondering het betreffende bewijs toegelaten. In dit kader wordt door de tribunalen dikwijls gewezen op het belang van het tegengaan van straffeloosheid en aan deze doelstelling meer gewicht toegekend dan aan het beschermen van het recht op privacy. De beperkte invloed die de tribunalen hebben op nationale autoriteiten, die de bewijsgaring dikwijls op zich nemen, wordt ook regelmatig aangehaald als rechtvaardiging van deze milde houding ten opzichte van onrechtmatig verkregen bewijs. De tribunalen stellen zich op het standpunt dat nationale autoriteiten moeten zorgdragen voor de bescherming van het recht op privacy en verwachten dat de nationale autoriteiten de reguliere strafprocessuele waarborgen ook van toepassing zijn op statelijke samenwerking met de tribunalen. Het is echter de vraag of staten in de praktijk ook bereid of in staat zijn om deze bescherming te bieden. Zij zijn verplicht om de tribunalen assistentie te verlenen en hebben weinig tot geen ruimte om dergelijke verzoeken te weigeren. Bovendien beschikken de tribunalen zelf over meer en betere informatie dan de staten die een rechtshulpverzoek krijgen, waardoor een tribunaal beter in staat zou zijn om de noodzaak en proportionaliteit van een dwangmiddel te beoordelen dan een verzochte staat.

Hoofdstuk 5 staat in het teken van de interpretatie en toepassing van het recht op vrijheid. Er zijn grote verschillen tussen de benaderingen van de ad hoc Tribunalen enerzijds en het ICC anderzijds. De regeling van voorlopige hechtenis en het—tijdelijk—opheffen daarvan bij de ad hoc Tribunalen staat op gespannen voet met internationale mensenrechten. Ten eerste is een verdenking voldoende voor voorlopige hechtenis bij de ad hoc Tribunalen, terwijl het recht op vrijheid vereist dat er relevante en voldoende redenen voor dergelijke vrijheidsbeneming zijn. Ten tweede ligt het initiatief voor het opheffen van voorlopige hechtenis voor deze tribunalen bij de verdachte, terwijl het recht op vrijheid vereist dat de autoriteiten de vrijheidsbeneming rechtvaardigen en dat de voortdurende hiervan periodiek herbeoordeeld wordt. Ten derde is het voor de ad hoc Tribunalen zo dat de verdachte de bewijslast

draagt dat er geen vlucht- of collusiegevaar is, terwijl de bewijslast volgens het recht op vrijheid bij de autoriteiten zou moeten liggen. Ten vierde vereisen de ad hoc Tribunalen de medewerking van een land dat bereid en in staat is om de verdachte te ontvangen voordat zij de voorlopige hechtenis opheffen. Dit vereiste bestaat niet onder het internationale recht op vrijheid maar vloeit voort uit de specifieke context van de tribunalen, die geen grondgebied hebben en daarom afhankelijk zijn van staten voor de tenuitvoerlegging van hun beslissing om voorlopige hechtenis op te heffen. Ten vijfde is onduidelijk welke rol de duur van de voorlopige hechtenis speelt bij de beslissingen van de tribunalen over de eventuele opheffing daarvan. Hoewel de ad hoc Tribunalen hebben bevestigd dat de duur van voorlopige hechtenis van invloed is op de beslissing om deze eventueel op te heffen, blijkt uit de praktijk dat deze overweging hooguit een marginale rol speelt. De beperkte relevantie van de duur van voorlopige hechtenis staat, gelet op de relatief lange periode die veel verdachten voor het ICTY en het ICTR in voorlopige hechtenis doorbrachten, op gespannen voet met het recht op vrijheid.

De regeling omtrent voorlopige hechtenis en de opheffing daarvan voor het ICC lijkt goeddeels in overeenstemming met het recht op vrijheid. Ten eerste vereist het Statuut van het Strafhof een rechtvaardiging voor het opleggen van voorlopige hechtenis, meer dus dan een enkele verdenking. Bovendien corresponderen de gronden voor voorlopige hechtenis met de gronden die erkend worden door mensenrechtshoven: vlucht-, collusie- en recidivegevaar. Ten tweede verplicht het Statuut de Kamers van Vooronderzoek (*Pre-Trial Chamber*) om de voorlopige hechtenis aan periodieke controle te onderwerpen. Ten derde draagt de Aanklager de bewijslast met betrekking tot de noodzaak van voorlopige hechtenis. Toch staan twee aspecten van de benadering van het ICC op gespannen voet met het recht op vrijheid. Het Strafhof lijkt niet bereid om gevolgen te verbinden aan de duur van voorlopige hechtenis. Hoewel het Statuut onredelijke vertraging als een aparte reden voor het opheffen van voorlopige hechtenis erkent, wordt dit beperkt tot onredelijke vertraging veroorzaakt door de Aanklager. In een recente beslissing is deze beperking echter genuanceerd. De hechtenis van vier verdachten van misdrijven tegen de rechtsbedeling werd opgeheven, voornamelijk vanwege de relatief lange duur van hun hechtenis, ondanks het feit dat de vertraging niet toerekenbaar was aan de Aanklager. Gelet op het feit dat de uitspraak betrekking had op relatief veel minder ernstige feiten is het echter de vraag of deze uitspraak navolging zal krijgen in de reguliere zaken bij het Strafhof. Bovendien stelt ook het ICC als voorwaarde dat een land wordt geïdentificeerd dat bereid is de verdachte te ontvangen, voordat voorlopige hechtenis kan worden opgeheven. Anders dan de ad hoc Tribunalen lijkt het ICC hier proactief mee om te gaan. Het Strafhof heeft met België een verdrag gesloten over tijdelijke invrij-

heidsstelling en zegt meer van dergelijke verdragen te willen sluiten. Daarnaast hebben kamers van het Strafhof actief staten benaderd over de mogelijkheid van het ontvangen van tijdelijk in vrijheid gestelde verdachten. De specifieke context waarin het Strafhof opereert lijkt hier te hebben geleid tot een actieve benadering waarin het waarborgen van het recht op vrijheid voorop staat.

Hoofdstuk 6 gaat over het recht op berechting binnen een redelijke termijn. Dit recht is vastgelegd in de Statuten van alle drie tribunalen. Hoewel de gemiddelde duur van een proces voor de tribunalen zeer lang te noemen is, is er slechts eenmaal een schending van dit recht vastgesteld. Dit kan deels worden verklaard door de nogal afwijkende interpretatie en toepassing van het recht op berechting binnen een redelijke termijn ten opzichte van de bij mensenrechtenhoven gangbare interpretatie. Bij laatstgenoemde interpretatie wordt aan de hand van vier factoren beoordeeld of dit recht al dan niet geschonden is, te weten het gedrag van de verdachte, het gedrag van de autoriteiten, de complexiteit van de zaak en wat er op het spel staat voor de verdachte. Bij de interpretatie van dit recht door de ad hoc Tribunalen wordt echter deels op andere factoren gefocust, namelijk de duur van de vertraging, de complexiteit van de zaak, het gedrag van de partijen bij de zaak, het gedrag van de autoriteiten en het door de verdachte ondervonden nadeel door de vertraging. Het beoordelen van het gedrag van de Aanklager als enkel partij bij de zaak, in plaats van als onderdeel van de autoriteiten, doet geen recht aan zijn verantwoordelijkheid als orgaan van de tribunalen om de rechten van de verdachte te beschermen. Daarnaast is het tautologisch om van de verdachte te eisen dat zij of hij, om de onredelijkheid van de vertraging aan te tonen, aantoont dat deze tot nadeel heeft geleid, daar de aard van het nadeel waartegen dit recht beschermt nou juist ziet op onredelijke vertraging. Dit vindt bovendien geen steun in internationale mensenrechten. Ten derde hebben de ad hoc Tribunalen onevenredig veel gewicht toegekend aan de vermeende complexiteit van hun zaken, in die zin dat deze complexiteit een bijna allesomvattende rechtvaardiging vormt van welke periode van vertraging dan ook. Dit staat op gespannen voet met internationale mensenrechten, waarin het gedrag van de autoriteiten de belangrijkste factor is bij de vaststelling van een schending van het recht op berechting binnen een redelijke termijn. Ten vierde zijn de ad hoc Tribunalen niet consequent in de factoren die ze betrekken bij de beslissing om voorlopige hechtenis al dan niet op te heffen. Naast de al genoemde factoren hebben de tribunalen ook de ernst van het misdrijf en de zogenaamde ‘fundamentele missie’ van het tribunaal meegewogen als factoren die tegen het vaststellen van een schending pleiten. Dit vindt geen steun in internationale mensenrechten. Het ICC heeft een beperkt aantal beslissingen genomen die betrekking hebben op het recht op berechting binnen een redelijke

termijn. Deze jurisprudentie suggereert echter dat het ICC volgt in de voetstappen van de ad hoc Tribunalen en hun problematische benadering van dit recht. In de weinige beslissingen die het heeft genomen hechtte het Strafhof veel belang aan de complexiteit van de zaak en de ernst van het strafbaar feit als factoren die aan een vaststelling van een schending van het recht op berechting van een redelijke termijn in de weg staan en heeft het nagelaten om zijn eigen aandeel in eventuele vertragingen daadwerkelijk te onderzoeken.

Deel III Op Zoek naar een Methodologisch Kader

Hoofdstuk 7 bevat een analyse en synthese van de conclusies die voortvloeien uit de voorgaande hoofdstukken en beantwoordt de centrale onderzoeksvraag van dit proefschrift. De interpretatie en toepassing van mensenrechten door de tribunalen wordt gedreven door twee benaderingen van internationale mensenrechten in het internationale strafproces: naleving en contextualiteit. Deze benaderingen sluiten elkaar niet uit. Integendeel, de contextualisering van de interpretatie van deze normen kan noodzakelijk zijn om de effectieve naleving van mensenrechten binnen de unieke context van de straftribunalen mogelijk te maken.

De naleving van mensenrechten heeft zich op twee wijzen gemanifesteerd. De eerste is de wetgevende invloed van mensenrechten op de Statuten en *Rules of Procedure and Evidence* (RPE) van de tribunalen. Een aantal mensenrechtennormen zijn opgenomen in deze instrumenten, waaronder het recht op een eerlijk proces en enkele andere verdedigingsrechten. Daarnaast bevatten de instrumenten van de tribunalen procedures die zorg dragen voor de bescherming van bepaalde rechten, zonder dat zij dit recht expliciet opnemen. Zo wordt de arrestatie en detentie van verdachten geregeld in de RPEs van de ad hoc Tribunalen, maar het recht op vrijheid zelf is niet opgenomen. Ten tweede hebben de tribunalen hun toepasselijk recht geïnterpreteerd en toegepast op een wijze die verenigbaar is met internationale mensenrechten. De drie eerder genoemde manifestaties van conforme interpretatie—eenvoudige conforme interpretatie, rechtsschepping en superioriteit—benadrukken de normatieve kracht van internationale mensenrechten in het recht en de praktijk van de internationale tribunalen.

de tweede wijze waarop de tribunalen internationale mensenrechten benaderd hebben is een contextuele. Uit de analyses in de voorgaande hoofdstukken volgen vier factoren waar de tribunalen zich dikwijls op hebben beroepen ter rechtvaardiging van een afwijkende interpretatie van mensenrechten. Dit zijn de mate waarin de tribunalen afhankelijk zijn van staten, de ernst van de strafbare feiten waarvan verdachten worden beschuldigd, de complexiteit van internationale strafzaken en het fundamentele belang van de missie van de tribunalen om

straffeloosheid tegen te gaan. Daarnaast zijn er op basis van de voorgaande analyses drie manieren ontwikkeld om een onderscheid te maken tussen verschillende wijzen van contextualisering: op basis van haar methodologie, op basis van haar effect op het niveau van de mensenrechtenbescherming en op basis van de kwaliteit van de redenering van de tribunalen ter rechtvaardiging van contextualisering.

Er zijn drie methoden van contextualisering geïdentificeerd: veronachtzaming, selectiviteit en aanpassing. Ten eerste hebben de tribunalen internationale mensenrechten veronachtzaamd door bijvoorbeeld voorrang te geven aan hun eigen instrumenten ten koste van mensenrechten, of door na te laten om mensenrechten mee te nemen in hun beslissingen. Ten tweede hebben de tribunalen dikwijls een selectieve methodologie toegepast door bijvoorbeeld te beweren dat zij mensenrechten naleven door de overeenkomstigheid van bepaalde aspecten van hun benadering met een mensenrecht te benadrukken, terwijl ze daarbij negeren dat andere aspecten van hun benadering op gespannen voet staan met ditzelfde mensenrecht. Ten derde hebben de tribunalen dikwijls een aanpassing aangebracht in de juridische toets die van toepassing is op het betreffende mensenrecht; ofwel door de normatieve inhoud van het recht te veranderen, hetgeen kan resulteren in een aanpassing van de reikwijdte van de verplichting van de tribunalen onder dit recht, ofwel door een andere toets te gebruiken om te bepalen of het betreffende recht is geschonden.

Contextualisering kan uitmonden in een verhoogd of een verlaagd niveau van mensenrechtenbescherming. Overbescherming vindt plaats wanneer de tribunalen nieuwe en andere verplichtingen creëren voor zichzelf dan welke gelden voor staten, om de effectieve bescherming van een recht in hun specifieke context te verzekeren, of wanneer de tribunalen een hoger beschermingsniveau van een recht garanderen. Onderbescherming vindt plaats wanneer de tribunalen een zodanig andere toets gebruiken om vast te stellen of een bepaald recht geschonden is, dat het moeilijker wordt om een schending vast te stellen, dan wel om binnen de reikwijdte van de bescherming van het betreffende recht te vallen.

De juistheid en overredingskracht van de interpretatieve praktijk van de tribunalen hangt in sterke mate af van de kwaliteit van hun redeneringen. De tribunalen erkennen dikwijls echter niet dat zij een mensenrecht op contextuele wijze interpreteren en in dergelijke gevallen rechtvaardigen zij deze afwijkende interpretatie dan ook niet. In de afwezigheid van een rechtvaardiging is het lastig om de kwaliteit van de interpretatie te beoordelen. Daarnaast substantiëren de tribunalen hun contextuele interpretatie van mensenrechten vaak onvoldoende. Een voorbeeld hiervan is de bovengenoemde selectieve methode van contextualisering.

Hoofdstuk 7 concludeert derhalve dat de contextualiseringspraktijk van de tribunalen een coherente methodologie ontbeert, te vaak resulteert in de onderbescherming van mensenrechtennormen en dikwijls onvoldoende gerechtvaardigd wordt. Daarom ontwikkelt dit hoofdstuk een methodologisch kader voor de interpretatie en toepassing van mensenrechten door de tribunalen. Het bestaat uit verschillende criteria en interpretatieve stappen die de tribunalen in staat zouden moeten stellen om op correcte wijze een contextuele interpretatie van mensenrechtennormen te ontwikkelen.

Ten eerste zouden de instrumenten van alle tribunalen een bepaling moeten bevatten als Artikel 21(3) van het Statuut van het ICC. Zodoende zou hun verplichting tot naleving van internationaal erkende mensenrechten geformaliseerd worden. Daarnaast wordt het aanbevolen dat de tribunalen, om vast te stellen of een mensenrechtennorm ‘internationaal erkend’ is, een methodologie gebruiken gebaseerd op internationale en regionale mensenrechtenverdragen. Zodoende wordt verzekerd dat de tribunalen zich houden aan alle relevante mensenrechtennormen die gewoonlijk gelden in een nationaal strafproces.

Het methodologisch kader bevat verder vier interpretatieve stappen. De eerste is het vaststellen of een beslissing een mensenrechtelijk aspect heeft. Om deze vraag te beantwoorden moeten de tribunalen de eventuele gevolgen van de beslissing voor de rechten van individuen beoordelen. Dit betekent dat als het waarschijnlijk is dat de (uitvoering van) de beslissing op enigerlei wijze van invloed kan zijn op de rechten van een individu, de tribunalen dit recht moeten meenemen in hun beslissing. De tweede stap is het vaststellen van de normatieve inhoud van het mensenrecht in kwestie. De tribunalen moeten het recht grondig analyseren, inclusief zijn aard, de belangen die het beschermt en zijn reikwijdte. Hierbij zullen de tribunalen in het bijzonder aandacht moeten besteden aan de interpretatie van het recht in kwestie door mensenrechtenhoven en VN-toezichtsorganen. De derde stap is een analyse van de specifieke context waarin de tribunalen het recht in kwestie moeten toepassen. De vraag is in hoeverre deze context van invloed kan zijn op de interpretatie en toepassing van het mensenrecht. De tribunalen moeten dus de verschillen tussen hun eigen context en de context waarin het recht normaal gesproken wordt toegepast analyseren. De vierde stap is het formuleren van een contextuele interpretatie en toepassing van het betreffende recht. Het onderliggende doel van deze laatste interpretatieve stap moet de effectieve bescherming van het recht in kwestie zijn, gezien (en ondanks) de wellicht andere context waarin de tribunalen opereren. De tribunalen moeten hun contextuele interpretaties van mensenrechtennormen op correcte en overtuigende wijze rechtvaardigen.

De interpretatie en toepassing van mensenrechtennormen in het procesrecht van de internationale straftribunalen zou derhalve uit twee componenten moeten bestaan. De eerste is hun verplichting om internationale mensenrechten na te leven en de tweede is de noodzaak om de specifieke context waarin de tribunalen opereren in overweging te nemen en, indien nodig, de interpretatie van mensenrechtennormen aan te passen. Dit proefschrift beveelt een methodologisch kader aan dat een richtsnoer kan zijn voor de interpretatieve praktijk van de tribunalen en zodoende kan bijdragen aan de juiste contextualisering van internationale mensenrechtennormen in hun strafproces. De tribunalen lijken hun verplichting tot naleving van mensenrechten serieus te nemen, maar er is ruimte voor verbetering. Het consequent gebruik van het voorgestelde methodologisch kader zou de tribunalen kunnen helpen om op effectieve wijze invulling te geven aan hun verplichting tot naleving van internationaal erkende mensenrechten op een wijze die afdoende rekening houdt met de specifieke context waarin zij opereren.